

Кепілге алған жағдайдағы әрекеттер бойынша халыққа арналған жаднама

Адамды кепілге алудың әрбір нақты жағдайы өздігімен ерекше және басқаларға ұқсамайтын болады.

Сонымен қатар, егер сіз кепіл тұтқынға алынсаңыз:

- 1) өз –өзіңізді қолға алыңыз, сабырлық сақтаңыз және дүрлікпеніз;
- 2) егер Сізді байлап тастаса немесе көзіңізді жапса, бойыңызды еркін ұстап, терең демалыңыз;
- 3) ықтимал қатаң сынаққа физикалық, моральдық және эмоционалдық жағынан дайындалыңыз. Осы ретте, адамдарды кепіл тұтқынға алған көптеген жағдайларда адамдардың тірі қалғанын есіңізде сақтаңыз. Сізді босатып алу үшін арнайы және құқық қорғау органдары кәсіби шаралар қолданып жатқанына сеніңіз;
- 4) егер қашқанда құтылып кететініңізге толық сенімділігіңіз болмаса, қашуға тырыспаңыз;
- 5) Террористер туралы көп ақпаратты есіңізде сақтауға, мүмкіндігінше олардың санын, қарулану дәрежесін, сыртқы келбетіне, мінез ерекшеліктеріне, дене бітіміне, акцентіне және әңгіме тақырыптарына, өзін –өзі ұстау мәнеріне және т.б. көңіл аудара отырып, барынша толық ауызша суреттеме жасауға тырысыңыз. Толық ақпарат кейін террористердің жеке басын анықтауға көмек көрсетеді;
- 6) әртүрлі белгілер бойынша өзіңіз тұрған орынды *(қамаудағы орынды)* анықтауға тырысыңыз;
- 7) мүмкіндігінше терезелерден, есіктерден және адам ұрлаушылардың өздерінен алысырақ, яғни құқық қорғау органдары белсенді шаралар қабылдаған жағдайда (үй-жайға шабуыл, мергендердің қылмыскерлерді көздеп атуы және т.б.) неғұрлым қауіпсіз жерге орналасыңыз;
- 8) ғимаратқа шабуыл жасаған жағдайда қолды желкеңізге қойып, еденге етпеттеп жатуды ұсынады;
- 9) егер шабуыл жасаған және басып алған кезде Сізбен әдепкіде *(Сіздің жеке басыңызды анықтағанға дейін)* ықтимал қылмыскер ретінде бірқатар дұрыс емес іс-әрекетке барса, ашуланбаңыз. Сізді тінтуі, қолыңызға кісен салуы, байлауы, эмоционалдық немесе жеке басыңызға жарақат жасауы, тергеуге алуы мүмкін. Бұл сияқты жағдайларға түсіністікпен қараңыз, шабуылдаушылардың мұндай әрекеттері *(барлық адамды түпкілікті сәйкестендіргенге және шынайы қылмыскерлерді анықтағанға дейін)* дәлелденген.

Адамды ұрлаушылармен өзара қарым-қатынас:

- 1) агрессивті қарсылық көрсетпеңіз, оқыс және қауіп төндіретін қимыл жасамаңыз, террористерді өздері ойластырмаған іс-әрекеттерге итермелемеңіз;

2) мүмкіндігінше адам ұрлаушылармен тікелей көзбен арбасатын байланыстан қашыңыз;

3) бастапқыдан - ақ (*әсіресе, бірінші жарты сағатта*) адам ұрлаушылардың барлық бұйрығын және өкімін орындаңыз;

4) пассивті ынтымақтастық позициясын ұстаныңыз. Сабырлы дауыспен сөйлесіңіз. Басып алушылардың ашу-ызасын тудыруы мүмкін дұшпандық рең мен іс-қимылға шақыратын жек көрушілік сезімін білдіруден қашыңыз;

5) өзіңізді сабырлы ұстаңыз, бұл ретте өз абыройыңызды сақтаңыз. Үзілді-кесілді қарсылық жасамаңыз, бірақ өзіңізге өте қажетті жағдайда сабырмен өтініш жасаудан қорықпаңыз;

6) аталған жағдайда қатты күйзелуден қозғалуы мүмкін денсаулық кінәратыңыз болса, бұл туралы өзіңізді ұстап отырған адамдарға сабырлы түрде жеткізіңіз. Қалыптасқан жағдайларды ескере отырып, біртіндеп өзіңіздің жай-күйіңізді жақсартуға байланысты өтініштер деңгейін арттыруға болады.

Кепілдік жағдайында ұзақ болған кезде:

1) уайым, абыржу және асып-сасу сезімінің орын алуына жол бермеңіз. Алдағы сынақтарға өзіңізді ойша дайындаңыз. Ақыл-ой белсенділігін сақтаңыз;

2) ашыну сезімінің пайда болуынан қашыңыз, ол үшін өз-өзіңізді сендірудің ішкі ресурстарын пайдаланыңыз;

3) жағымды нәрселер туралы ойлаңыз және сондай жағдайларды еске түсіріңіз. Уақыт өткен сайын сізді босату мүмкіндіктерінің арта түскенін ойлаңыз. Сізді дәл қазір босату үшін барлық мүмкіндіктердің жасалып жатқандығына сеніңіз.

4) өзіңізге тұрақты айналысатын бір іс (дене жаттығулары, кітап оқу, өмір туралы естеліктер және т.б.) табыңыз. Дене және интеллектуалдық іс-қимылдың тәуліктік кестесін белгілеңіз, оларды қатаң әдістемелік тәртіппен орындаңыз;

5) күшіңізді сақтау үшін, тіпті ұнамаса және тәбетіңізді ашпаса да берген тағамның бәрін жеңіз. Осындай қысылтаяң жағдайда тәбетіңіз бен салмағыңыздың жоғалуы қалыпты құбылыс болып табылатындығына ден қойыңыз.

Дұрыс және орынды жасалған әрекеттер ғана Сіздің өміріңізді және сізді қоршаған адамдардың өмірін сақтап қалатынын есте сақтау маңызды.

Күдік тудыратын заттарды анықтаған жағдайда тұрғандарға арналған жаднама

Егер сіз бір түйіншек, қорап немесе пакет тауып алсаңыз және ол күдік тудырса (*немесе ол зат бұл жерде жатпау керек болса*), сондай-ақ, осы затта сым, батарейка, механикалық немесе электрондық сағат көрініп тұрса және осының бәрі сточпен немесе оқшаулау таспасымен оралған болса, онда сенімді түрде жарылғыш құрылғыны тапқаныңызды айтуға болады.

Заттың сыртқы түрі оның негізгі мақсатын жасыруы мүмкін екенін атап өткен жөн. Жарылғыш құрылғыға камуфляж ретінді қарапайым тұрмыстық заттар пайдаланылады: сөмкелер, пакеттер, түйіншектер, қораптар, ойыншықтар және т.б.

Табылған заттардың жарылу қаупін куәландыратын, белгілері:

- көлік маңында, баспалдақта, пәтерде және т.б. орындарда белгісіз түйіншектің немесе басқада бір заттардың болуы;
- бөтен сумка, портфель, қорап, басқа да заттың: кіреберісте, пәтер есігінің, көліктің маңында өзгеше орналасуы;
- сым, баудың шығып тұруы, заттың сыртынан сымның, қоректендіру көздерінің және оқшаулау таспасының көрінуі;
- табылған күдікті заттан шудың шығуы (сағат механизміне, жиілігі төмен дыбысқа тән).

Егер де сіз күдік тудыратын зат тауып алсаңыз, ол фактіні назардан тыс қалдырмаңыз:

1) қоғамдық көлікте:

- заттың (сөмкенің және т.б.) кімдікі екенін немесе кім қалдырып кетуі мүмкін екенін қасыңыздағы адамдардан сұраңыз;
- егер иесі анықталмаса, табылған зат туралы дереу жүргізушіге немесе кондукторға хабарлаңыз.

2) үйіңіздің кіреберісінде:

- көршілерден сұраңыз, мүмкін ол зат соларға тиесілі шығар. Егер иесі анықталмаса, табылған зат туралы дереу құқық қорғау органдарына хабарлаңыз (тел. 102, 112).

3) көшеде, саябақта және т. б.:

- айналаңызға қараңыз, егер мүмкіндік болса, заттың иесін анықтауға тырысыңыз. Егер ол анықталмаса, құқық қорғау органдарына шұғыл хабарлаңыз (тел. 102, 112);

- затты бөгде адамдардан оқшаулауға немесе алыс арадан затқа бөтендерді жібермеуге тырысыңыз.

Құқық қорғау органдарының қызметкерлері келген бойда зат табылған уақыт туралы ақпарат беріңіз.

4) мекемелерде, ұйымдарда:

- тауып алған зат туралы объект күзетшісіне немесе әкімшілігіне дереу хабарлаңыз. Табылған затпен немесе күдік тудыратын заттармен жеке іс-қимыл жасауға тырыспаңыз, олар жарылғыш құрылғылар болуы мүмкін, бұл жарылысқа, көптеген құрбандыққа, қирауға әкелуі мүмкін.

Үзілді-кесілді:

- табылған затты ұстауға, ашуға және орнынан қозғауға, бір жерден екінші жерге апаруға, қолға алуға;
- табылған затты қалтаға, портфельге, сөмкеге салуға және т.б.;
- жерге көмуге немесе оларды су қоймаларына тастауға;
- заттардан шығып тұрған сым темірлерді немесе сымдарды үзіп тастауға немесе тартуға, оларды залалсыздандыруға тырысуға;
- табылған заңсыз затты пайдалануға;
- оған жақын аралықта радио- және электрлі - аппараттарын, ұялы телефондарды пайдалануға **тыйым салынады.**

Күдікті тұлғаларды байқаған жағдайда халыққа арналған жаднама

Соңғы уақытта әлемде халық көп жиналған орындарда жарылғыш заттарды салу арқылы терроризм актілерін жасау және жанкешті террористтерді қолдана отырып, терроризм актілерін жасау фактілері жиілеп кетті.

Терроризм актілерін дайындау немесе жоспарлауды куәландыратын кейбір белгілерін есте сақтау қажет:

- сіз жұмыс істейтін немесе үйдің ауласында, ғимарат айналасында (жиі баратын жеріңізді) күдікті тұлғалардың бірнеше рет көрінуі, фото және бейне түсірме жасауы, сондай-ақ дәптерге жазба жасау;
- құқық қорғау орган қызметкерлерімен кездесуден қашу және бейне камерадан бұлтару әрекеттері (басын түсіру, бұрылып кету, бетін жабу);
- жер төле және шатырларға техникалық қызмет көрсетуге қатысы жоқ тұлғалардың кіруі;
- тұрғын және әкімшілік ғимараттарға қызмет көрсететін персоналдар және күзетушілермен бейтаныс адамдардың негізсіз байланысқа түсуі, олардан жұмыс тәртібі, қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша шаралар және т.б. жөнінде мәліметтерді жинақтау;
- бөгде тұлғалармен маңызы төмен жұмыстарды (пакет, түйіншек, посылка беріп жіберу) ірі сыйақыға орындайтын тұлғаларды іздеуі.

Күдікті тұлғаларды байқаған жағдайда келесі іс-қимылды орындау қажет:

- ✓ ұстауға өздігімен әрекет қабылдамау;
- ✓ олар жөнінде құқық қорғау органдарына шұғыл хабарлау;
- ✓ Өзіңіз назарға түспеу, тұлғалардың санын, нақты сыртқа белгілерін, киімдерін және оларда бар заттарды, қолдануындағы автокөлік номерін және маркасын, қозғалыс бағытын белгілеп алу.

Дұрыс және орынды істелген әрекеттер Сіздің өміріңізді және қоршаған адамдар өмірін сақтау қалатынын есте сақтау маңызды.

**Астана қаласының
Әуе көлік прокуратурасы**